

Hanna Hottola

TUOTTAJAN TEHTÄVÄT LYHYTELOKUVASSA

Opinnäytetyö

Viestintä

Maaliskuu 2015

KYAMK
University of Applied Sciences

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Hanna Hottola	Medianomi	Maaliskuu 2015
Opinnäytetyön nimi		
Tuottajan tehtävät lyhytelokuvassa		25 sivua 5 liitesivua
Toimeksiantaja		
Ohjaaja		
Lehtori Jori Pölkki		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyöni käsittelee Yleisönosaltolta poimittua –lyhytelokuvan tuottamista keskittyen tuottajan eri työtehtäviin ja painottuen esituotantoon. Lyhytelokuva on tehty osana Kymenlaakson ammattikorkeakoulun audiovisuaalisen median opintoja. Työssä tarkastellaan tuottajan eri rooleja ja velvoitteita.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on selventää tuottajan työnkuvaa sekä esituotannon eri vaiheita ja niiden tärkeyttä. Tuottajan työtä käsitellään lyhytelokuvan näkökulmasta, mutta monet opinnäytetyössä käydyt asiat pätevät myös ammattituotantoihin. Työn lähteinä on käytetty tuottajan työstä ja elokuvan tuotannosta kertovia kirjoja sekä myös lyhytelokuvaa käsittelevää teosta ja elokuva-alan nettisivua. Myös omaa työkokemusta tuotannon alalta on hyödynnetty.</p> <p>Työstä ilmenee kuinka pitkä ja huolellisesti tehtävä asia esituotanto on. Sen vaikutus niin kuvausten sujuvuuteen kuin elokuvan onnistumiseen on kiistaton. Opinnäytetyöstä tulee selville myös lista asioita, jotka on hoidettava ennen kuvauksia. Tuottajan sekä taloudellinen että taiteellinen vastuu tulee ilmi opinnäytetyössä. Työssä käydään myös läpi miten tuottajan tekemät valinnat vaikuttavat valmiiseen elokuvaan. Opinnäytetyön tarkoitus on myös toimia oppaana niille, jotka valmistautuvat esituotannon tekemiseen. Työn lopuksi pohditaan omaa oppimisprosessia tuottajan työstä.</p>		
Asiasanat		
tuottaja, tuottaminen, esituotanto, lyhytelokuva		

Author (authors)	Degree	Time
Hanna Hottola	Bachelor of Media Culture and Arts	March 2015
Thesis Title		
Producer's Tasks in Short Film		25 pages 5 pages of appendices
Commissioned by		
Supervisor		
Jori Pölkki, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The subject of this thesis is the production of the short film called Yleisönosastolta poimittua. The Short film has been made as part of Audiovisual media studies at Kymenlaakso University of Applied Sciences. This thesis discusses the tasks of a producer, emphasizing the pre-production.</p> <p>The objective of the thesis was to describe the producer's job and the different phases pre-production and their importance. A producer's work is analysed by creating the mentioned above short film, but many issues that are discussed in the thesis can be applied to the professional production. The sources used in this thesis are books about producer, producing and short film. Also a webpage about films was one of the sources. The writer's own experience about production is being used as a source.</p> <p>This thesis shows how time-consuming and how demanding pre-production is. Its influence on fluency of shootings and on success of a film is beyond dispute. In this thesis there is also a list of issues that should be done before shootings. Producer's both financial and artistic responsibilities are pointed out. Also the effects of the producer's choices for the finished film are shown. The objective of the thesis is also to be a guide for those who are preparing for pre-production. In the end of the thesis the writer's own learning process about producing is discussed</p>		
Keywords		
producer, producing, pre-production, short film		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUOTTAJA.....	5
3	LYHYTELOKUVA	9
4	ESITUOTANTO.....	10
4.1	Käsikirjoitus	12
4.2	Työryhmä.....	14
4.3.	Budjetti.....	16
4.4	Aikataulutus	17
4.5	Casting	18
4.6	Kuvauspaikat	19
4.7	Levitys ja markkinointi.....	20
5	KUVAUKSET	21
6	PÄÄTELMÄT	22
	LÄHTEET.....	26
	LIITTEET	
	Liite 1. Käsikirjoitus	
	Liite 2. Tuotantosuunnitelma	
	Liite 3. Alustava budjetti	
	Liite 4. Lopullinen budjetti	
	Liite 5. Callsheet	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuvan tuottamista. Elokuvan tuotannolla tarkoitetaan kaikkia niitä asioita joita tehdään, jotta elokuvan tekeminen on mahdollista. Näitä asioita ovat esimerkiksi rahoituksen hankkiminen, roolitus eli näyttelijöiden valinta, työryhmän palkkaaminen ja kuvauspaikkojen etsiminen. Tuottaja on henkilö, joka on vastuussa kaikista tuotannollisista asioista ja siitä, että elokuva ylipäättään saadaan tehdyksi. Yleisönosastolta poimittua -lyhytelokuva tehtiin osana Kymenlaakson ammattikorkeakoulun viestinnän neljännen luokan opintoja. Työelämässä ja työharjoitteluissa olen työskennellyt tuotannon eri tehtävissä mutta en koskaan tuottajana. Kuten Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuvassakin, niin myös monissa muissa ammattikorkeakoulun projekteissa olen ollut tuottajana ja usein tuotantotiimin ainut jäsen.

Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuva on jo budjettinsakin puolesta luokamme isoin projekti. Tarkoitus oli tehdä lyhytelokuva niin ammattimaisesti kuin suinkin. Elokuvan jokaista osa-aluetta oli suunniteltu huolellisesti opettajien antaman palautteen avustuksella. Lyhytelokuvaa kuvattiin kolmen viikon aikana kahdeksana päivänä maaliskuussa 2015. Kuvaukset sijoituivat Kouvoon ja Helsinkiin.

Opinnäytetyössäni avaan tuottajan työnkuvaa esituotannosta kuvauksiin asti. Käyn läpi myös esituotannon aikana tehtäviä asioita aikataulutuksesta roolitukseen. Itse en ole koskaan ajatellut tuottajaa pelkkänä bisnesmiehenä, ja toivon että tämä näkökulma tulee työstäni selville. Opinnäytetyössäni tarkastelen myös sitä kuinka ammattimaisesti olen projektin aikana työskennellyt ja missä asioissa minun pitää vielä parantaa suoritustani.

2 TUOTTAJA

Tuottaja on ryhmän johtaja. Silloin kun lavasteet kaatuvat ja kaikki menee päin helvettä, niin hän nousee pöydälle ja sanoo: ”Ei mitään hätää”. Tuottajaan pitää voida luottaa. – Saku Tuominen, luova johtaja Broadcasters/Zodiak Television Finland Oy (Bertling, Rantala & Saksala 2007, 16)

Tuottaja on mukana elokuvan tai televisiosarjan teossa alusta loppuun asti. Tuottaja on paitsi työryhmän johtaja, myös vastuussa koko projektista ja sen valmistumisesta. Tuottajan onkin oltava ehdottoman sitoutunut työhönsä.

Tuottaja vastaa sekä elokuvan budjetista että aikatauluista. Työryhmän kärjet palkkaa tuottaja, tuotantopäällikkö palkkaa loput. Tuottajalla pitää olla kyky tehdä päätöksiä projektiin ja työryhmään liittyen. Taito delegoida on myös elintärkeä. Tuottaja käyttää paitsi taloudellista myös taiteellista vastuuta päättämällä mihin elokuvan rahat käytetään. Sopimuksia ja rahoitusta hoitaessaan tuottaja ei toimi yksityishenkilönä vaan tuotantoyhtiön nimissä. (Aaltonen 2011, 51).

Tuottajan työhön kuuluu paitsi monenlaista käytännön työtä monien ihmisten tapaamisesta apurahojen hakuun; on se myös henkisesti vaativaa. Näin on, kun työhön kuuluu oleellisena osana niin ihmisten motivointi, työryhmän ja koko projektin johtaminen kuin stressin sietäminenkin. Myös hyvät kommunikointitaidot tulevat tarpeeseen. Tuottajan täytyy myös pitää elokuvan alkupe-
räinen visio mielessä ja pitää huolta siitä, että lopputulos vastaa sitä.

Tuottaja Paul Lazarus III:n mukaan tuottajan tärkein tehtävä on saada elokuva tehdyksi ja tuottajan työtä vaikuttaa rahan ja taiteen tasapainoon. (Lazarus III 2005, 13-14). Tuottajan tulisi kunnioittaa elokuvan taiteellisia tavoitteita markkinointihenkisyyttä unohtamatta. Tuottajan tehtäviin kuuluu myös elokuvan markkinointi ja –levityssuunnitelman tekeminen. Tuottajalla tulisi olla myös perusosaaminen tekniikan osa-alueilta, jotta kommunikointi työryhmän kanssa olisi sujuvaa. Itselläni olisi vielä tekniikan osaamisessa petrattavaa. Tuottajana tarvitsisin teknistä osaamista esimerkiksi silloin kun pyydän lupaa sähkön käyttöön kuvauspaikalla. Silloin pitäisi pystyä sanomaan jokin wattimäärä, jotta paikan omistajalle tulisi selkeä mielikuva siitä, kuinka paljon sähköä tullaan kuluttamaan.

Tuottaja työskentelee osana tuotantotiimiä. Tuotantotiimin hierarkkinen järjestys menee seuraavasti: vastaava tuottaja, tuottaja, tuotantopäällikkö, tuotantokoordinaattori, tuotantosihteeri ja tuotantoassistentti. Vastaava tuottaja vastaa sekä elokuvan sisällöstä että sen hallinnollisesta puolesta. Vastaava tuottaja vastaa myös elokuvan budjetista. Tuotantopäällikön tehtävä on hallinnoida kuvauksia. Hän myös tekee käsikirjoituksen purun ja sen avulla aikataulun ja

budjetin. Tuotantopäällikön alaisena työskentelee tuotantokoordinaattori, jonka vastuulla on niin ruokailun, majoituksen kuin logistiikankin hoitaminen. Tuotantokoordinaattori työskentelee yleensä tuotantotoimistosta käsin. Tuotantopäällikön ja tuotantokoordinaattorin alaisena toimii tuotantosihteeri, joka toteuttaa heidän antamiaan työtehtäviä. Kaikkien muiden tuotantotiimiläisten alaisuudessa toimii tuotantoassistentti, joka hoitaa kaikenlaisia juoksevia asioita. (Elokuvantaju, 2015b).

Tuotantotiimi määräytyy paitsi projektin koon, myös maan mukaan. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tai Iso-Britanniassa tuotantotiimiin kuuluu enemmän ihmisiä ja tuotantorooleja kuin Suomessa. Näitä tuottajia ovat programme producer, assistant producer, line producer, edit producer, studio producer ja development producer. Programme producer hallinnoi elokuvan laatua sekä liiketoimia. (Worthington 2009, 16). Assistant producer työskentelee tiiviisti päätuottajan kanssa. Line producer työskentelee yleensä televisiotuotannoissa ja huolehtii alapään (below-the-line) kustannuksista. Edit producer taas on mukana tosi-tv tuotannoissa ja hänellä täytyy olla hyvä tarinankertomisen taito (Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2015b). Studio producer työskentelee nimensä mukaan studiossa ja vastaa siitä, että ohjelma on suunnitelman mukainen. Development producer työskentelee yhdessä ohjaajan ja käsikirjoittajan kanssa. Hän on mukana ideoiden kehittämisessä sekä niiden myymisessä (Worthington 2009, 17)

Muu tuotantotiimi on tuottajalle vastuussa muiden osastojen kustannuksien tehokkuudesta ja kustannuksista. Tuottajan kanssa työskentelevät myös ensimmäinen ja toinen apulaisohjaaja, jotka vastaavat käytännön asioista kuvauksissa. Ensimmäinen apulaisohjaaja on kuvauspaikan pomo ja hän huolehtii siitä, että aikataulussa pysytään. Toinen apulaisohjaaja varmistaa näyttelijät ja avustajat ovat oikeassa paikassa oikeaan aikaan.

Tuottajan tulee huolehtia, että kaikki asiat tulee tehtyä ajallaan. Toisaalta hänen pitää luottaa työryhmäänsä ja antaa heidän tehdä työnsä rauhassa. Tämä on yksi asioista joiden kanssa tuottaja tasapainoilee. Tuottajan kuuluu luoda muille mahdollisimman hyvät puitteet työskennellä ja venyä parhaimpaan suoritukseensa. Olenkin nähnyt tuottajan työn ikään kuin palveluammattina.

Myös vakuutukset ja tekijäoikeuksista huolehtiminen kuuluvat tuottajan työtehtäviin. Ilman tekijäoikeuksia käsikirjoituksesta tuottajaa ei voi tuottaa elokuvaa. Tuottaja vastaa myös siitä että aikataulut vastaavat työaikalakia ja lepoajoista pidetään kiinni. Lepoajoista huolehtiminen on paitsi laillisuusasia, myös moraalisuus- ja turvallisuuskysymys. Ihmiset tekevät enemmän virheitä väsyneenä. Ammattikorkeakoulun projektissa tekijäoikeus- ja vakuutusasioista ei tarvitse huolehtia, sillä elokuvan tekijäoikeudet ovat työryhmällä. Kalusto ja työryhmä (koulun oppilaat) ovat vakuutettuja koulun puolesta.

Asioista tiedottaminen on tuottajan vastuulla. Tiedonkulun varmistaminen koskee niin työryhmä kuin kuvattaviakin. Myös rahoittajia tulee informoida elokuvan etenemisestä.

Tuottaja joutuu työssään tekemään ikäviä päätöksiä. Hän joutuu kertomaan ohjaajalle mitä asioita on mahdollista tai mahdotonta budjetin tai muiden resurssien puitteissa tehdä. Tuottaja käyttää luovuuttaan myös ongelmanratkaisutilanteissa. Mistä saadaan jokin asia halvemmalla tai kenties jopa ilmaiseksi? Oli kyseessä työryhmän jäsenten riitaantuminen tai uhka budjetin ylittymisestä, on tuottajan tarttuva asioihin ripeästi. Aktiivisuus onkin yksi tuottajan ominaisuuksista. Valta tuo mukanaan vastuuta hoitaa asiat ja päättää niistä, tuottaja ei voi olla ongelmien tai konfliktien välttelijä.

Tuotannon tehtävät olivat minulle entuudestaan jonkin verran tuttuja. Tuotantoharjoittelijan tai tuotantoassistentin roolin sijaan olen tässä projektissa tuottajana. Lisäksi muita tuotantotiimin jäseniä ei ole, vaikka joskus apu tuotannon asioissa tarpeen olisikin. Toisaalta ehkä yksin tuotannosta vastaaminen harjoittaa minua parhaiten työelämää varten.

Minulle tuottajan tehtävistä vieraampia ovat tekijäoikeus ja muut juridiset asiat, erilaiset alaan liittyvät sopimukset sekä levitys ja markkinointi. Myös alaan liittyviin työlakeihin tulisi tutustua huolellisesti. Myöskään toisten ihmisten kanssa kommunikoinnissa ei voi koskaan olla liian hyvä.

Olen ollut myös työelämässä kuvaussihteerinä ja haluaisin vielä enemmän kokemusta kuvauksissa mukana olemisesta, sillä siitäkin saa taas uutta perspektiiviä tuottajan rooliin. Joskus toimistosta käsin työskennellessäni on tuntunut, etten ole ollut tarpeeksi sidoksissa itse kuvauksiin ja siihen, mitä siellä

tapahtuu. Mielestäni on tärkeää saada myös kokemusta kuvauksista, esimerkiksi sen vuoksi, että saa käsityksen siitä, mitä on kuvata tietty määrä kuvia tietyssä ajassa. Mitä asioita aikataulussa pysyminen vaatii? Ja minkälaiset asiat voivat viivästyttää sitä? Kuvauksissa eli setissä oleminen on myös vahva muistutus siitä, mitä varten tuotantotiimiläiset oikeasti työskentelevät.

3 LYHYTELOKUVA

Mitä me etsimme lyhytelokuvassa on idea, joka voidaan ilmaista yksinkertaisilla kerronnallisilla elementeillä ja eloisalla kuvakielellä: hahmot ja tilanne, jonka voimme tunnistaa nopeasti, konflikti joka on virtaviivainen, ja toiminnat, jotka ovat ominaan paljastavia ilman selityksiä. – Mick Hurbis – Cherrier (Hurbis - Cherrier 2012, 15)

Lyhytelokuvan määrittelemisen ei ole aivan yksinkertaista. Saara Cantellin mukaan *lyhytelokuvalla voidaan tarkoittaa niin muutaman sekunnin teosta kuin tunnin mittaista näytelmäelokuvaakin.* (Cantell 2011, 27). Lyhytelokuvaa pidetään usein harjoitustyönä tai etappina matkalla pitkän elokuvan tekoon. Yllä oleva Hurbis - Cherrierin sitaatti kiteyttää mielestäni hyvin lyhytelokuvaan liittyviä elementtejä. Etenkin hahmojen ja tilanteiden nopea tunnistaminen on olennaista, koska asioiden pohjustukselle ei juuri ole aikaa.

Lyhytelokuvan tekeminen neljännellä luokalla kuuluu opintoihimme. Elokuvan tekemistä ei kuitenkaan määrittele oppilaitoksen sanelema ”pakko”, vaan myös halu oppia uutta ja tehdä isohko projekti yhdessä. Valmiista elokuvasta työryhmä saa materiaalia showreeliin. Lisäksi suunnitelmissa on myös osallistua lyhytelokuvafestivaaleihin.

Mark Borchardtinkin mukaan *lyhytelokuva voi olla riippuvainen yksittäisestä ideasta ilman monien juonenkäänteiden kudelmaa, alajuonia ja toisarvoisia hahmoja.* (Adelman 2004, 9). Mielestäni monen aloittelijan virhe onkin laittaa liian monta henkilöä, juonen käännettä tai monimutkaista ideaa lyhytelokuvaan. Tällöin asioita käydään liian pintapuolisesti läpi ja lopputuloksesta voi tulla sekava. Pitkää elokuvaa ei saa puristettua alle puoleen tuntiin. Yksi Toni Pukarisen käsikirjoituksen valinnan perusteita olikin sen selkeä, yksinkertainen juoni. Tiivistäminen on yksi lyhytelokuvan leimallisista piirteistä. Pukarisen

käsikirjoitus oli jo raakaversiona sen verran ekonomista kerrontaa, ettei siitä tarvinnut tiivistää juuri ollenkaan. Lyhytelokuvassa ei voi olla mitään turhaa, jotta se toimisi kokonaisuutena lyhyen keston ajan. (Cantell 2011, 112).

4. ESITUOTANTO

Esituotannolla tarkoitetaan kaikkia niitä työvaiheita ja tehtäviä, jotka tehdään ennen kuvauksia. Tämä tuotannon vaihe on kuukausien mittainen. Esituotanto on yleensä tuottajalle kaikista työläin vaihe elokuvan tekemisessä. Hyvin tehty esituotanto säästää aikaa ja rahaa niin kuvaustilanteessa kuin jälkitöissäkin. Yksi ensimmäisinä tehtävistä asioista on tuotantoaikataulun tekeminen (liite 2). Tuotantoaikataulu on tehtävä hyvissä ajoin, sillä siinä on koko tuotannon aikataulu esituotannosta jälkituotantoon asti. Tämä selkiyttää työryhmälle koko prosessin kaaren ja siitä näkee milloin mikäkin asia tulee olla tehtynä.

Buck Houghtonin mukaan *mikäli esituotannon suunnittelu on ollut järkevää, huolellista, perusteellista ja tietoinen kaikista niistä elementeistä jotka muodostavat elokuvan, tuottajan ei tarvitse kuin tarkistella valppaasti suunnitelman toteutumista.* (Houghton 1991, 68).

Esituotannossa tehdään käsikirjoituksen purku. Purun avulla tuotannosta tehdään niin sanottu lakana, josta selviää muun muassa tarvittavien kuvauspäivien ja näyttelijöiden lukumäärä. Näiden avulla pystytään tekemään budjetti ja rahoitussuunnitelma. Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuvaan rahoitussuunnitelman teko oli helppoa, sillä tiesimme saavamme ammattikorkeakoululta rahoitusta elokuvaan. Melko varhaisessa vaiheessa tiesimme myös saavamme työryhmän jäsenen isän yhtiöltä rahoitusta.

Tuotantotoimisto pistetään pystyyn esituotannon aikana. Se sijaitsee yleensä kuvauspaikan läheisyydessä ja siellä työskentelevät muun muassa ohjaajat ja tuotantopäälliköt. Tuotannosta tehdään myös tuotantoraamattu. Tuotantoraamatussa on käsikirjoitus ja jos kyseessä on televisiosarja, sieltä löytyvät myös sarjan ydinidea sekä tyyli. Sieltä löytyy myös kaikki kuvauspaikat osoitteineen sekä lista työryhmästä yhteystietoineen (ei näyttelijöiden!).

On olemassa erilaisia listoja, joiden avulla voi varmistaa, että on tullut mieltineeksi jokaista tuotannon osa-aluetta. Itse en ole tällaisia listoja käyttänyt,

vaan osa-alueet tulevat selkärangasta. Työelämässä toki varmistaisin asiat jostakin listasta. Esituotannon aikana on myös hyvä pysähtyä miettimään mahdollisia satunnaisia kuluja. Entä jos joudutaan ottamaan yksi ylimääräinen kuvauspäivä sään takia tai jos joku sairastuu?

Tässä työvaiheessa tuottajalla on hoidettavanaan monia sopimusoikeudellisia asioita. Näitä sopimuksia ovat esimerkiksi työ- ja vakuutus sopimukset, tekijänoikeussopimukset sekä rahoitus- ja levityssopimukset. (Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2015a)

Esituotannossa asioiden kiireellisyysjärjestys on hyvä pitää mielessä. Esimerkiksi rahoituksen hankkiminen on yksi ensimmäisenä tehtävistä asioista. Rahoituksen hankkiminen on yksi esituotannon vaikeampia asioita, ja sille on syytä varata reilusti aikaa.

Ennen kuvauksia eri osastojen kärjet tapaavat yhdessä. Tapaamisten aikana käydään läpi käsikirjoitusta sekä käydään läpi missä vaiheessa esituotanto on. Myös Yleisönosastolta poimittua –työryhmä piti monia kokouksia ennen kuvauksia. Niissä keskusteltiin muun muassa mahdollisista kuvauspaikoista sekä näyttelijöiden etsinnästä. Myös lyhytelokuvan tyyli oli mietinnän aiheena. Pyysimme ohjaaja Toni Pukarista mainitsemaan pari esimerkkielokuvaa. Hän mainitsi seuraavat elokuvat Darren Aronofskyilta: The Fountain, Black Swan ja Requiem for a Dream. Ensimmäisestä elokuvasta Pukarinen mainitsi melko luonnollisen valaistuksen, Black Swanista vähän rosoisen kuvauksen, mutta meidän elokuvamme kuvaus ei olisi yhtä arkirealistista kuin kyseisessä elokuvassa. Requiem for Dreamista esimerkkinä oli timelapse -kohtaus, missä Ellen Burstyn katsoo televisiota. Lyhytelokuvamme katselukuvista tulisi laajempia kuin esimerkissä ja valaistus olisi pääosin televisiosta.

Ylipäätänsä kokouksissa keskusteltiin siitä mitä kaikkea kuvauksia varten vielä tarvittiin. Kirjoitin itselleni muistiinpanot jokaisesta kokouksesta. On tärkeää, että jokaisesta mieltä askarruttavasta asiasta puhutaan ennen kuvauksia. Näin vältetään monilta ikäviltä yllätyksiltä kuvaustilanteessa. Lisäksi työryhmällämme oli ryhmä Facebookissa, jossa pystyimme jatkamaan keskustelua ja jossa myös pääosan esittäjä oli mukana.

Ennen kuvauksia tehtäviä asioita ovat myös kaluston varaus ja/tai vuokraus sekä kaluston toimintakunnon tarkistaminen. Mikään ei ole turhauttavampaa

kuin ajaa kilometrien päähän kuvauspaikalle ja tajuta, että mukaan otettu kalusto ei toimikaan. Myös koekuvia otetaan ennen varsinaisia kuvauksia. Näin toimittiin myös Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuvan kanssa (kuva 1). Ennen ensimmäistä kuvauspäiväämme studiossa teimme koevalaisun studioon ja otimme koekuvia nähdäksemme toimivatko ennalta tehdyt valo- ja kuva-suunnitelmat.

Kuva 1. Kookuva päähenkilön asunnosta. Kuva: Matti Salminen.

Minun kokemukseni työelämästä ovat hyvin esituotanto- ja tuotantopainotteisia ja sen tähden varmasti eniten opittavaa onkin tuottajan tehtävistä jälkituotannon aikana. Olen työskennellyt esituotantovaiheessa tuotantopäällikkönä, jolloin vastasin muun muassa ohjelmaan osallistuvien informoinnista sekä haastattelukiertueen koordinoinnista. Joskus ollessani tuotantoassistenttina, työtehtäviä on ollut niin laajalla skaalalla, että työnkuva on sivunnut hieman tuotantokoordinaattorin työtä. Tuotantoassistentille saatetaan myös antaa yllättävän paljon vastuuta.

4.1 Käsikirjoitus

Käsikirjoitukset ovat se asia, jolla on merkitystä. Jos saat perustukset oikein ja oikeat ainesosat sen päälle, sinulla on mahdollisuus...mutta jos nuo perustukset ovat väärin, niin sitten sinulla ehdottomasti ei ole mahdollisuuksia. – Tim Bevan, tuottaja/Working Title Films (Macnab & Swart 2013, 22)

Kaikki lähtee käsikirjoituksesta. Useimmiten käsikirjoitusidea tai käsikirjoitus tulee käsikirjoittajalta. Päätöksen käsikirjoituksen kehittämiseksi tuotannoksi tekee tuottaja, joka on vaihtelevasti mukana käsikirjoituksen eri työvaiheissa. Joskus tuottaja saattaa jopa olla mukana käsikirjoittamassa. Usein myös ohjaaja on mukana kehittämässä käsikirjoitusta eteenpäin. Käsikirjoituksesta tai sen ideasta tehdään synopsis, jossa käsikirjoituksen perusidea ja päätapahtumat tulevat ilmi. Treatmentissa on tarkempi kuvaus elokuvan tapahtumista ilman repliikkejä (Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, 2015c). Käsikirjoitus auttaa hahmottamaan kokonaisuuden ja toimii työryhmän kommunikaation karttana. *Viimeisen käsikirjoitusversion myötä elokuva pääsee tuotantoon. Sen avulla se myydään rahoittajille, elokuvasäätiölle ja televisioyhtiölle.* (Hyytiä 2004, 146-147)

Fiktio käsikirjoitus on yksityiskohtainen kuvaus elokuvan tapahtumista. Esimerkiksi dokumenttielokuvaan niin tarkan käsikirjoituksen tekeminen ei ole mahdollista. Hyvä käsikirjoitus herättää katsojan mielessä kysymyksiä ja pitää näin mielenkiintoa yllä. Käsikirjoittajan tulee tuntea luomansa hahmot läpikotaisin. Sidney Lumet'n mukaan henkilöahmoa ei pidä joutua selittämään millään tavalla, vaan kaikki käy ilmi hänen toimintansa kautta. (Lumet 1995, 51).

Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuvan käsikirjoituksen on kirjoittanut luokkatoverini Toni Pukarinen. Käsikirjoitus perustuu Martti Sirkolan runoon. Lyhytelokuvaprojektiin oli ehdolla kaksi käsikirjoitusta. Pukarisen käsikirjoitus tuli luokan valitsemaksi selkeän ja jo raakaversion melko valmiin rakenteensa takia. Käsikirjoitusta käytiin läpi ammattikorkeakoulun ohjauksen tunnilla ja kirjoittaja sai palautetta paitsi opettajalta myös muilta oppilailta. Käsikirjoitusta arvioitiin sekä sisällöllisestä että rakenteellisesta näkökulmasta. Palautteen pohjalta Toni Pukarinen kirjoitti käsikirjoituksen valmiiksi. Käsikirjoituksen kuvattava versio on järjestyksessä neljäs. Käsikirjoituksen repliikit ovat runomuodossa ja ne tullaan äänittämään ennen kuvauksia. Niin sanottu voice-over eli selostusääni herättää monessa negatiivisia tunteita. Huonoimmillaan käytettynä se vain toistaa sen, mikä valkokankaalla jo nähdään. Hyvin käytettynä se kuljettaa tarinaa ja syventää sitä. Selostusääntä voidaan myös käyttää katsojan hämäämiseen.

Käsikirjoituksen kehittälyvaiheessa sitä tulisi tarkastella kriittisesti. Erkki Kiven ja Kari Pirilän mukaan seuraavia asioita tulisi miettiä:

- *Onko aihe sinänsä tarpeeksi kiinnostava ja elokuvallinen?*
- *Millaista yleisöä on odotettavissa ja kuinka paljon?*
- *Kestääkö elokuvan runkoa kannatteleva dramaturgia suunnitellut juonenkäänteet?*
- *Riittääkö alustavasti suunniteltu tai kaavailtu rahoitus tuotannon läpiviemiseen?*
- *Millainen aikataulu olisi projektin kannalta kaikkein sopivin?*
- *Kuka kirjoittaisi lopullisen käsikirjoituksen, kuka ohjaisi?*

(Kivi E. & Pirilä K. 2010, 32)

Itse koin erittäin mielekkäänä ja tärkeänä, että sain olla mukana myös käsikirjoituksen muokkauksessa. Ei ole tärkeää, onko joku korjausehdotus tullut minulta vai jolt kulta toiselta, vaan se, että kyseinen korjaus on tehty. Toivon, että tulevaisuudessa pääsisin myös työelämässä vaikuttamaan käsikirjoitukseen jollakin tavoin.

4.2 Työryhmä

Työryhmässä jokaisella osastolla on oma kärkensä, joka johtaa omaa ryhmäänsä. Näitä kärkiä ovat muun muassa pääkuvaaja ja äänisuunnittelija. Elokuvan budjetti vaikuttaa työryhmän kokoon. Niin sanottua ilmaista työntekijää ei ole olemassakaan, sillä palkatta työskentelevä harjoittelijakin saa ruuan kuvausten aikana.

Elokuvanteon pääkolmikkona pidetään käsikirjoittajaa, ohjaajaa ja tuottajaa. Nämä kolme työskentelevät tiivisti yhdessä ja he kaikki ovat mukana käsikirjoituksen kehittämisessä, tuottaja tosin yleensä vähemmän kuin kaksi ensin mainittua. Käsikirjoittaja on näistä kolmesta ainut joka luo uutta ja uniikkia täysin tyhjästä. Tuottajan tehtävä taas on tukea ohjaajaa työssään. Riina Hyytiän mukaan kolmikon yhteistyö lähtee siitä, että arvostetaan sitä, mitä juuri nämä ihmiset tuovat projektiin. (Hyytiä 2004, 67).

Osastojen kärkiä palkatessa tulee ottaa huomioon muun muassa lahjakkuus, työkokemus kuin yhteistyötaidotkin (Ryan 2010, 169). Kärjet kannattaa myös

palkata mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Yksi tärkeimmistä asioista työryhmässä on kommunikointi ja hyvä henki. Jokaisella työryhmän jäsenellä on oma paikkansa ja työtehtävänsä. Toisia ei kannata ruveta neuvomaan heidän työssään, siitä voi tulla sanomista.

Mielestäni Yleisönosastolta poimittua- lyhytelokuvassa työryhmän sisäinen kommunikointi toimi hyvin. Vaikka jokaisella oli oma tehtävänsä, kuvauksissa vapaana olevat henkilöt auttoivat esimerkiksi valojen pystytyksessä. Elokuva on aina yhden ihmisen visio, jota muut toteuttavat. Elokuvan tekeminen on silti ryhmätyötä ja siksi mielestäni kuvauksissa tulisikin olla me-henki päällä. Ennen lyhytelokuvamme kuvauksia tapetoimme yhdessä studiohuoneen rakennetun huoneen. Tämä yhdessä tekeminen ei ainoastaan säästänyt aikaa, vaan myös lujitti yhteishenkeä.

Dov Simensin vertaa pääkuvaajan palkkaamista hyvän käsikirjoituksen hankkimiseen (Simens 2003, 203). Pääkuvaaja onkin yksi ensimmäisinä palkatuista henkilöistä ja hänellä on erittäin merkittävä rooli elokuvan visuaalisessa ilmeessä. Lyhytelokuvassamme ihmisten palkkaaminen oli tietysti tarpeetonta, koska työryhmämme koostuu ammattikorkeakoulun kolmannen ja neljännen luokan medianomiopiskelijoista.

Työryhmän eri roolit määräytyivät jokaisen oman mielenkiinnon mukaan. Työryhmässämme on kaksitoista jäsentä. Kymenlaakson ammattikorkeakouluun ei enää oteta uusia audiovisuaalisen median opiskelijoita, mikä on tehnyt tarpeeksi suuren työryhmän kokoamisesta haasteellista. Vaikka olen ainoa tuotantopuolesta vastaava ihminen projektissa, ovat muutkin jäsenet auttaneet tuotantoon liittyvissä asioissa, esimerkiksi pyytäneet lupaa sähkön käyttöön kuvauspaikoissa.

Tuttujen ihmisten kanssa työskennellessä on se etu, että kaikki tietävät toistensa työtavat entuudestaan. Sen takia sopivaan työrytmiin päästään heti kiinni. Mielestäni työryhmämme toimi myös siinä mielessä hyvin yhdessä, että vaikka olemme kavereita keskenämme, uskalsimme silti sanoa toiselle, mikäli jokin asia ei toiminut. Tosin liian tutun työryhmän kanssa uhkana saattaa olla esimerkiksi keskittymisen herpaantuminen.

4.3 Budjetti

Budjetti kattaa elokuvan kulut alkutuotannosta jälkituotantoon asti. Tuottaja hankkii elokuvalla rahoituksen sekä pitää huolen budjetissa pysymisestä. Budjettia laatiessa pitää ottaa huomioon muun muassa koko tuotannon kesto, kuvauspäivien määrä sekä työryhmän koko. Myös se mille formaatilleokuva kuvataan, tulee ottaa huomioon. Filmille kuvaaminen on kallis vaihtoehto. Kustannuksiin vaikuttaa myös se, kuinka pitkälle matkustetaan ja kuinka monella ajoneuvolla. Hurbis- Cherrierin mukaan elokuvan budjetoiminen tarkoittaa rahoituksen jakamista elokuvasta aiheutuvien kulujen kesken (Hurbis – Cherrier 2012, 133). Elokuvan budjettia ei voi eikä kannata lähteä arvailemaan, vaan budjetin tulee aina perustua viimeisimpään kuvauskäsikirjoitukseen (Simon 2006, 27).

Budjetin kulut jaetaan kahteen osaan: yläpään (above- the–line costs) ja alapään (below-the-line costs). Ensimmäiseen osaan kuuluvat tuottaja/tuottajat, ohjaaja, käsikirjoittaja, näyttelijät ja käsikirjoitusoikeudet. Jälkimmäiseen sisältyvät elokuvan tekemiseen tarvittavat tekniikkaan liittyvät kulut. (Worthington 2009,112-113).

Rahoitusta elokuvalla voi hakea esimerkiksi YLEltä, Suomen Elokuvasäätiöltä ja Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskukselta (Aaltonen 2011, 176). Toinen tapa hankkia rahoitusta elokuvalla on esitysoikeuksien myynti televisionkanavalle, jolloin se sitoutuu näyttämään elokuvan kertoja x vaikkapa neljän vuoden aikana. Apurahoja voi hakea tuotannon eri vaiheisiin käsikirjoituksesta jälkituotantoon asti. Tuottaja saattaa myös itse olla yksi elokuvan rahoittajista.

Budjettia tarkastelemalla tuottaja voi arvioida riittävätkö tuotantoon varatut rahat. (Grove 2004, 21). Elokuvan budjetista noin kolmasosa menee palkkoihin. Tämä tekee kuvausvaiheesta elokuvan teon kalleimpia osa-alueita. Etsiessä rahoittajia ja sponsorikumppaneita kannattaa yrittää miettiä asiaa heidän kannaltaan: mitä he hyötyisivät siitä, että olisivat elokuvassa mukana? Onko elokuvan aihe sellainen, että jotkut yritykset haluaisivat olla mukana sen perusteella?

Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuvaa varten hain rahoitusta parilta paikallisilta säätiöiltä, mutta en ole ainakaan tähän asti saanut vastausta. Koska kyseessä on ammattikorkeakoulun projekti, saimme rahoitusta oppilaitokselta

(900 euroa). Lisärahoitusta saimme työryhmän jäsenen isän yhtiöltä (500 euroa). Lisäksi saimme paikallisilta yrityksiltä sponsoritukea cateringiimme.

Yksi suurimmista kuluistamme oli lavastus, sillä rakensimme oppilaitoksemme studioon kaksikymmenneliöisen huoneen. Budjettiin oli varattu rahaa myös näyttelijän majoitusta ja matkoja varten, mutta koska näyttelijät löytyivätkin Kouvolan alueelta, raha käytettiin cateringiin, kalustovuokraan sekä liikenteen pysäytykseen.

4.4 Aikataulut

Esituotannon aikana tuotantolakanasta tehdään kuvausaikataulu, josta tehdään kuvauspäiväkohtaiset aikataulut (callsheets). (liite 5). Päiväkohtaisesta aikataulusta löytyy työpäivän alkamis- ja loppumisaika (päivän alkamisaika voi olla eri osastoilla eri), milloin näyttelijä haetaan kotoa, koska hän on maskissa ja monelta hänen pitää olla valmiina kuvaukseen. Aikataulusta löytyy myös tieto sekä päivän kuvattavista kohtauksista että kuvauspaikkojen osoitteet ja kohtauksessa tarvittavat erityisasiat, esimerkiksi tekoveri. Apulaisohjaaja tai tuotantopäällikkö tekee aikataulutuksen. Kuvausaikatauluun vaikuttavat niin työaikalait, kuvauspaikkojen mahdolliset aikarajoitukset kuin näyttelijöiden mahdolliset muut projektit.

Aikataulutuksen suhteen tulee olla tarkkana; pitkiä dialogeja sisältäville ja/tai teknisesti vaikeita kuville (ajokuvat, glidekuvat) sekä lokaatiosta toiseen siirtymisiä varten tulee varata riittävästi aikaa. Liian tiukaksi tai liian optimistisesti tehty aikataulu tuottaa vain huonolaatuista materiaalia tai ylitöitä, jotka taas verottavat budjettia. Myös työryhmän jaksamisesta tulee pitää huolta: pitkänä kuvauspäivänä lounastauko on ehdoton. Mikäli näyttelijän kohtaus kuvataan vasta illalla, on häntä turha aikatauluttaa tulemaan kuvauspaikalle aamulla. Tämä verottaa sekä näyttelijän työvirettä että budjettia ja täysin turhaan.

Yleensä kuvauspäivänä ei kuvata kuin yhdessä tai kahdessa lokaatiossa. Tämä sen vuoksi, että paikasta toiseen siirtyminen ja setin rakentaminen uudelleen vie aikaa. Ja sitä aikaa ei ole varaa tuhata.

Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuva kuvataan kahdeksan päivän aikana maaliskuussa 2015. Kuvauspäivät sijoittuvat hajanaisesti kolmen viikon ajalle

johtuen näyttelijän aikatauluista. Tämä ei ehkä ole ideaali tilanne, mutta toisaalta se antaa työryhmälle mahdollisuuden levätä kuvauspätkien välissä. Päätimme kuvauspäivät yhdessä ja apulaisohjaaja teki projektiimme päiväkohtaiset aikataulut. Olen itse tehnyt hieman aikataulutusta työelämässä ja tiedän, kuinka haastavaa se on, kun aikatauluista tulisi tehdä mahdollisimman kustannustehokkaat mutta silti inhimilliset.

4.5 Casting

Casting eli roolitus tarkoittaa elokuvaan tulevien näyttelijöiden ja avustajien valintaa. Näyttelijän ammattitaito ja hänen fyysiset ominaisuutensa vaikuttavat valintaan, kuten myös elokuvan markkinointiin vaikuttavat seikat. (Elokuvantaju, 2015a). Tunnetulla näyttelijällä on helpompi markkinoida elokuvaa. Mielestäni tällaista varman päälle pelaamista näkee turhan usein suomalaisissa elokuvissa, joissa pääosia tuntuvat aina esittävän samat näyttelijät.

Buck Houghtonin mukaan näyttelijät voi kahteen ryhmään: esiintyjiin ja persooniin. (Houghton 1991, 52). Esiintyjä voi näytellä hyvin erilaisia rooleja ja hänen työskentelynsä perustuu ihmisten tarkkailuun. Persoonaa vuorostaan on menestynyt olemalla oma hurmaava itsensä. Yleisönosaltolta poimittua lyhytelokuvan päänäyttelijä kuuluu ehkä enemmän persooniin. Yksi valintaperusteista olikin se, että hän oli luonteeltaan hyvin roolihahmon kaltainen ja ulkoiselta ominaisuuksiltaan sopiva.

Elokuvan roolitus suoritetaan esituotannon aikana. Näyttelijöiden valinta suoritetaan koekuvausten ja haastattelujen avulla. Koekuvauksia varten näyttelijälle on annettu kohtaus tai kohtauksia. Varsinaisessa koekuvauksessa näyttelijää pyydetään näyttelemään tai lukemaan nämä kohtaukset. Näyttelijän lahjoista kertoo paljon hänen kykynsä vaihtaa tunnetilasta toiseen. *Esiintyjän kyky vaihtaa vaihteita nopeasti ja tarkasti enteilee hyvin tuloksia, joita saadaan kameran edessä.* (Houghton 1991, 58)

Yleisönosastolta poimittua –elokuvan näyttelijät ja avustajat tulivat oppilaitoksen ulkopuolelta. Lyhytelokuvaamme haettiin näyttelijöitä niin Kymenlaaksoilaisista teattereista kuin ystävien näyttelijätutuistakin. Erityisesti miespääosan näyttelijän löytäminen osoittautui haastavaksi, sillä ohjaajalla oli hyvin tarkka

mielikuva siitä, minkä tyyppistä ihmistä rooliin haetaan. Toisaalta tarkkuus näyttelijän valinnassa varmasti palkitaan myöhemmin. Kun sopivalta vaikuttava ihminen löytyi, ohjaaja tapasi hänet varmistuakseen hänen sopivuudestaan rooliin. Minä ja apulaisohjaaja hankimme avustajat elokuvaamme. Kausalan kuvauksiin tarvittavan perheen vanhemmat oli haastava löytää, sillä kuvasimme kohtauksen arkipäivänä aamupäivällä. Onneksi äiti ja isä löytyivät näyttelijätuttujen kautta.

Mielestäni oppilaitosten projekteissa suhtaudutaan liian usein löperösti roolitukseen. Rahan puute toki tekee monesti ammattinäyttelijöiden käyttämisestä mahdotonta, mutta roolitusta voisi harkita tarkemmin ja tavata useampia mahdolliselta vaikuttavia näyttelijöitä. Mielestäni työryhmämme on hoitanut Yleisönosaltolta poimittua –lyhytelokuvan castingin kunnialla. Toinen oppilaitoksen projektien roolituksessa tapahtuva virhe on se, että ohjaaja valitsee näyttelijäksi kaverinsa, jolta ei sitten viitsitä tai uskalleta vaatia parasta suoritusta. Kuvaustilanteessa kavereidenkin pitää pystyä pysymään omissa rooleissaan. Näin yhteistyö toimii parhaalla mahdollisella tavalla.

4.6 Kuvauspaikat

Kuvauspaikkojen etsintä suoritetaan esituotannon aikana. Kuvauspaikat ovat osa elokuvan visuaalista tyyliä, joten niiden etsintään kannattaa käyttää aikaa. Etsinnän aikana tulee miettiä kuvauksiin ja kuvauspaikkoihin liittyviä riskejä, kuten vaikkapa haastavan maaston mahdollisesti tuomia ongelmia. Kuvaaja, ohjaaja ja tuottaja suorittavat kuvauspaikkojen etsinnän. Mahdollisia kuvauspaikkoja kannattaa olla useampia yhtä kohtausta kohti, sillä voi olla että muuten täydelliseen paikkaan ei saadakaan kuvauslupaa tai sinne ei pääse kuvauspäivien aikana.

Järjestäjän työhön kuuluu varmistaa, että kuvauspaikat ovat kunnossa ja turvallisia työryhmää varten, että paikalta löytyy kaikki tarvittava kuten tila maskeeraajille ja puvustajille sekä saniteetti- ja ruokailutilat. Hän myös pitää huolen siitä, että tiellä on opaskylttejä kuvauspaikalle, hoitaa kuvauspaikan läheisyydessä olevat mahdolliset häiriöt sekä siivoaa kuvauspaikan kuvausten loppua.

Suurin osa lyhytelokuvamme kuvauspaikoista sijoittuu Kouvolaan paitsi helpon ja läheisen sijaintinsa myös sopivan ankean tunnelmansa vuoksi. Bussi-kohtaus kuvataan Kausalan matkahuollon. Paikan ulkonäkö miellytti ohjaajaa ja sen lisäksi paikassa on mahdollista päästä pysähtyneenä olevaan bussiin. Metrokohtaus kuvataan tietenkin Helsingissä. Käsikirjoituksessa oli alun perin metron kohdalla päähenkilö kulkemassa kaupungilla, mutta opettajamme ehdotti sen muuttamista joksikin muuksi. Työryhmämme innostuikin metrosta ja sen ikkunoiden heijastuksista.

Projektissamme kuvauspaikkojen etsimisen hoitivat ohjaaja, kuvaaja ja valaisija. Itse en ollut varsinaisessa etsinnässä mukana, mutta kävin kyllä katsomassa suurimman osan kuvauspaikoista etukäteen. Kuvauslupien hoitaminen oli minun vastuullani. Otin kuvausluvat kirjallisena, sillä se on mielestäni selkeämpää. Lisäksi on hyvä olla todiste siitä, mitä asiasta on sovittu.

4.7 Levitys ja markkinointi

Tuottaja vastaa myös elokuvan levityksestä ja markkinoinnista, joista tehdään suunnitelmat esituotannon aikana. Molempia suunnitellessa tulee elokuvan kohderyhmä pitää mielessä. Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuvan kohderyhmät voisivat olla esimerkiksi nuoret, lyhytelokuvista kiinnostuneet sekä runojen lukijat. Myös tuoreita kotimaisia elokuvantekijöitä seuraava voisi löytää lyhytelokuvamme.

Myös elokuvan ohjaaja osallistuu elokuvan markkinointiin. Hänhän on paras ihminen puhumaan elokuvasta. Yksi tapa mitoittaa elokuvan menestystä on se, kuinka hyvin se on tavoittanut kohdeyleisönsä. Eihän elokuvia tehdä pelkästään itselle. Jouko Aaltosen mukaan markkinointi on tapa saada yhteys yleisöön (Aaltonen 2011, 421).

Elokuvaa voi markkinoida esimerkiksi nettisivun, julisteen, sosiaalisen median, lehti- tai televisiomainoksen avulla. Myös hauska kilpailu voi olla oiva tapa saada huomiota elokuvalle. Yleisönosastolta poimittua –elokuvan lehtimainoksen voisi tehdä yleisönosastokirjoitusmuotoon. Elokuvan mieleenpainuva nimi on jo markkinointia sinänsä. Kuvausten aikana elokuvan tekemisestä ote-

taan paljon kuvia, joita käytetään markkinointiin. Tuotantoyhtiö tiedottaa nettisivuillaan tekeillä olevista elokuvista. Elokuvan markkinointiin vaikuttaa myös sen saama kritiikki. Esimerkiksi näyttelijöiden antamilla haastatteluilla pyritään luomaan positiivista julkisuutta elokuvalle.

Jo rahoitusta hakiessa pitää olla selvillä, miten elokuvaa tullaan levittämään. Elokuvan levityskanavia ovat ensisijaisesti elokuvateatterit, televisioesitykset, elokuvafestivaalit sekä dvd. Hyvin vahva levityskanava on nykyisin erilaiset videopalvelut, kuten Netflix, joissa televisiosarjoja ja elokuvia voi katsoa suoratoistona.

Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuvalle yksi harkitsemisen arvoinen levityskanava voisi olla videopalvelu Vimeo, jonne videoita voi ladata ja jossa niitä voi katsella ilmaiseksi. Vimeossa joillekin videoille kertyy parhaimmillaan tuhansia katsojia.

5. KUVAUKSET

Hän on operaation hiljaisin mies, sillä jos hän on hoitanut roolinsa hyvin, ei ole mitään mistä huutaa. Tarina, hallinto, esitys, raha... kaikki hyvin ajateltuna ja hallinnassa. Taivas! – Buck Houghton, tuottaja (Houghton 1991, 9)

Mikäli esituotanto on hoidettu huolellisesti, tuottajan työtaakka kevenee kuvausten aikana. Hänen tulee lähinnä huolehtia siitä, että kaikki menee suunnitelmien mukaan sekä selvittää mahdolliset vastaantulevat ongelmatilanteet.

Muilla tuotantotiimin jäsenillä kuvaukset ovat kiireisempää aikaa. Tuotantopäällikkö on vastuussa kuvausten sujumisesta. Hän myös pitää huolen päivittäisessä aikataulussa ja budjetissa pysymisestä. Tuotantokoordinaattori toimii yleensä tuotantotoimistosta käsin. Hän pitää huolen yhteydenpidosta toimiston ja muun tuotantotiimin välillä. Tuotantoassistentti suorittaa muiden tuotantotiimiläisten antamia tehtäviä.

Yksi tärkeimmistä asioista kuvauksissa on työrauha. Isossa ryhmässä äänitasot saattavat nousta liian korkealle ja onkin ensimmäisen apulaisohjaajan tehtävä pitää huoli siitä, että setissä on tarpeeksi rauhallista ja hiljaista. Näin ohjaaja ja näyttelijät (ja kaikki muutkin) voivat keskittyä työhönsä kunnolla.

Kuvauksista pidetään kirjaa, jota kutsutaan tuotantoraportiksi. Siihen merkitään muun muassa kuvattavat kohtaukset, kuvauksissa olleet henkilöt sekä kuvausaika. (Gates, 1999, 140-141).

Kuvaustilanteessa hoidin juoksevia asioita, cateringiä ja olin näyttelijöiden ja avustajien kanssa. Toimin kuvauksissa myös kuvaussihteerinä. Hän on vastuussa elokuvan jatkuvuudesta ja varmistaa, että kaikki mitä pitää kuvata, tulee kuvatuksi (Wales 2012, 73). Lisäksi pidin mukana rahaa mahdollisia kuluja varten. Tehtäväni oli myös informoida mahdollisista muutoksista aikatauluissa.

Kuvausten aikana pysyimme hyvin aikataulussa, parina päivänä lopetimme jopa hieman ennen callsheettiin merkittyä purkuaikaa. Tämä ei tietysti ole tavoite sinänsä, mutta kertoo mielestäni siitä, että aikataulut olivat hyvin tehdyt ja realistiset.

Kuvauksissa työryhmämme pienuus näkyi esimerkiksi siinä, että tietyille osaluille ei ollut niistä vastaavaa henkilöä. Maskeeraajalle ei tässä lyhytelokuvassa olisi ollut töitä, mutta esimerkiksi puvustaja ja rekvisitööri olisivat tulleet tarpeeseen. Lisäksi kaikki työryhmän jäsenet osallistuivat autojen pakkaukseen ja kaluston kantamiseen. Selvisimme silti kuvauksista näinkin pienellä porukalla. Ollessani työelämässä tuotantoassistentin roolissa kuvaukset ovat kiireistä aikaa ja erilaisia tehtäviä on riittänyt kalustonhuollosta kuvauksiin tulevien ihmisten kuljetukseen.

6. PÄÄTELMÄT

Parhaimmillaan tuottajan työ on haastavaa ja mielenkiintoista työtä ihmisten parissa, jossa voi nähdä miten ideasta kasvaa elämys (Bertling, Rantala & Saksala 2007, 65).

Yllä olevassa sitaatissa kiteytetään hyvin tuottajan työ. Se tarkoittaa yhteistyötä muiden ihmisten kanssa, se on monipuolista ja rankkaa työtä ja parhaimmillaan siinä saadaan aikaseksi jotakin ainutlaatuista.

Tuotannosta vastaaminen on aina pitkä ja monivaiheinen prosessi. Ilman kriittistä oman työn tarkastelua ei koskaan kehity paremmaksi. Yksi asia, mikä

monista projekteista jää uupumaan on palautepalaveri. Palaverissa voitaisiin yhdessä miettiä, mitkä asiat onnistuivat ja mitä olisi voitu tehdä paremmin. Yleisönosastolta poimittua –työryhmä pitäneen palautepalaverin elokuvan valmistuttua.

Yksi tuottajan kokemista haasteista onkin palautteen vähäinen määrä. Palautetta toki tulee silloin kun asiat menevät pieleen, mutta positiivinen palaute loistaa poissaolollaan. Sekin olisi kuitenkin tärkeää tuottajan ammatillisen kehityksen kannalta. Koska tuottajan roolissa työ ja vapaa-aika usein limittyvät, on tärkeää pitää huolta omasta jaksamisesta ja delegoida tehtäviä asioita tarpeeksi muille työryhmän jäsenille. Vaikka tuottajan työ onkin monipuolista, hänen ei toki tarvitse itse osata kaikkia osa-alueita (käsikirjoitus, ääni, valaisu...), vaan hänen tarvitsee vain löytää lahjakkaat ihmiset työskentelemään kanssaan.

Asioita järjestellessä ei voi koskaan olla liian tarkka. Tässäkin projektissa onnistuin aiheuttamaan pari sekaannusta liittyen autojen käyttöön ja catering-tavaroiden hakemiseen. Nämä asiat eivät ehkä kuulosta isoilta, mutta ne voivat sellaisiksi muuttua, jos sekaannuksia tulee useita.

Olen tämän projektin aikana oppinut uusia asioita, esimerkiksi sen, mitä kaikkea liikenteenpysäyttämiseen vaaditaan ja mitä se maksaa. Projektin alussa tuntui, että rahaa oli paljon käytettävissä lavastuskustannuksista huolimatta. Menimme kuitenkin ammattikorkeakoulun antamasta 900 euron budjetista 30 euroa yli sekä koulutoverin isän yrityksen rahoituksesta 10 euroa yli. Otan yrityksen täysin vastuulleni, sillä minun olisi pitänyt pitää enemmän rahaa sivussa sitä varten että päätyisimme vuokramaan kalustoa. Olenhan koulun kaluston puutteellisuudesta tietoinen. Toinen asia, mitä tekisin toisin, olisi se, että yrittäisin vielä hanakammin hankkia rahoitusta ammattikorkeakoululta saamien rahojen lisäksi. Budjettia arvioidessa arvoisin lavastuskustannukset alakanttiin, vaikka arvioitu summa olikin useita sataasia. Tämän projektin myötä sain taas paremman käsityksen siitä, mihin rahaa menee ja kuinka paljon.

Budjetin ylittäminen oli suurin virheeni tämän projektin aikana, joten olen aika tyytyväinen omaan suoritukseeni. Erityisen ylpeä olen siitä miten monet paikalliset yritykset olivat valmiita avustamaan tarjoamalla tuotteita cateringiimme

ja vielä hyvin avokätisesti. Toki meillä olisi tässä projektissa budjettimme puolesta varaa ostaa leivät ynnä muut itse, mutta sponsoriapu mahdollisti rahojen käyttämisen muihin asioihin.

Lyhytelokuvassa soitin tuotannon puhelut omalla puhelimellani. Tämän vuoksi oli hiukan vaikeaa erottaa omat henkilökohtaiset puhelut projektia varten soite-
tuista puheluista. Olisi pitänyt heti alussa budjetoida tietty summa rahaa tuot-
tajan puheluita varten ja ostaa sitä varten prepaid-liittymä.

Yksi projektin päämääriä oli toimia mahdollisimman ammattimaisesti ja mie-
lestäni siinä onnistuttiin monilta osin. Asioiden ennakkosuunnittelu aina käsi-
kirjoituksen muokkaamisesta kuvakäsikirjoituksen tekemiseen ja näyttelijöiden
valintaan oli luokallamme paremmalla tasolla kuin koskaan aiemmin. Minulla
on ollut koko lyhytelokuvan tekemisen aikana tunne siitä, että olemme kaikki
tekemässä samaa elokuvaa.

Jouko Aaltosen mukaan tuottaja on kuin kuminauha, joka venyy pysyen silti
kasassa. (Aaltonen 2011, 56). Kuminauhan tavoin pyrin itsekkin työskentele-
mään, joutaen mutta silti pitäen kokonaisuuden hallinnassa. Tuottaja tekee
työtä omalla persoonallaan. Vaikka tuottajan työhön kuuluu myös juridinen
vastuu elokuvasta, uskon silti että isoimmat haasteet tulevat ihmisten kanssa
kommunikoinnissa. Miten selvittää riitatilanteet, miten esittää asiat jäməkästi
mutta ystävällisesti. Miten motivoida ja rohkaista ihmisiä ja varmistaa, että tun-
nelma työryhmässä olisi mahdollisimman hyvä?

Myös valta liittyy tuottajan työhön ja se on myös yksi asioista, jotka koen haas-
teellisina. Painajaiseni on, että työryhmä tekee mitä huvittaa ja ohittaa kaikki
pyyntöni ja käskyni, koska en osaa olla pomon roolissa tarpeeksi vakuuttava.
Aivan kaikkeen myöntäväinen en kuitenkaan ole, vaan olen kykeneväinen
myös kieltämään asioita, varsinkin jos siihen on joku järkiperäinen syy, vaik-
kapa varojen riittämättömyys. Luoviin ratkaisuihin liittyvät päätökset ovatkin
kenties hankalammin perusteltavissa.

Ja luovia ratkaisuja on tässäkin lyhytelokuvassa saanut tehdä, sillä kyseessä
on kuitenkin pienen budjetin elokuva. Pieni budjetti ei kuitenkaan saa tarkoit-
taa sitä, että tyydytään huonoihin vaihtoehtoihin. Monesta paikasta voi saada
tavaroita ilmaiseksi tai puoli-ilmaiseksi, jos vain osaa esittää asiansa oikein.

Koen että Yleisönosastolta poimittua –lyhytelokuvan tuottamiseen jälkeen olen saanut taas hyvin eväitä tulevaisuutta varten. Vaikka olen taas oppinut uusia asioita tuottamisesta, uskon silti että seuraava isompi harppaus työidentiteetin kehittymisessä tapahtuu työelämässä ja vastuun kasvaessa. Vaikka elokuva-tuotannossa ja tuottajan työssä on vielä monia minulle vieraita asioita, en silti suhtaudu tulevaan pelolla vaan mielenkiinnolla ja uteliaisuudella. Uskon, että parhaiten asioita oppii, kun saa työtehtäviä, jotka ovat hieman oman osaamisen yläpuolella. Ja työtehtävien vaikeutuessa kasvan pikku hiljaa tuottajan rooliin.

LÄHTEET

Painetut lähteet

- Aaltonen J. 2011. Seikkailu todellisuuteen. Dokumenttielokuvan tekijän opas. Helsinki: Like.
- Adelman K. 2004. The Ultimate Filmmakers's Guide to Short Films. Making It Big in Shorts. Studio City: Michael Weise Productions.
- Bertling S. & Rantala T. & Saksala E. 2007. Tuottajan työ. Helsinki: YLE.
- Cantell S. 2011. Timantiksi tiivistetty. Kerronalliset strategiat fiktiivisessä lyhytelokuvassa. Jyväskylä: Aalto –yliopiston taideteollinen korkeakoulu.
- Gates R. 1999. Production Management for Film and Video. Burlington/Oxford: Focall Press.
- Grove E. 2014. Raindance Producer's Lab. Lo-to-no Budget Filmmaking. Burlington: Focal Press.
- Honthaner E. 2001. The Complete Film Production Handbook. Burlington/Oxford: Focal Press.
- Houghton B. What a Producer Does. The Art of Filmmaking (Not the Business). 1991. Los Angeles: Silman –James Press.
- Hurbis –Cherrier M. 2012. Voice & Vision. A Creative Approach to Narrative Film & DV Production. Burlington/Oxford: Focal Press.
- Hyytiä R. 2004. Ennen kuin kamera käy. Ideasta kuvauksiin – tekijät kertovat. Hollola: Taideteollinen korkeakoulu.
- Lazarus P. 2005. Produced by...Balancing Art and Business in the Movie Industry. Los Angeles: Silman –James Press.
- Lumet S. 1995. Elokuvan tekemisestä. Helsinki: Like.
- Lyons. S. 2012. Indie Film Producing. The Craft of Low Budget Filmmaking. Oxford/Waltham: Focal Press.
- Macnab G. & Swart S. 2013. FilmCraft. Producing. Burlington: Focal Press.
- Pirilä K. & Kivi E. 2010. Teos. Elävä kuva – elävä ääni. Kolmas osa. Helsinki: Like.
- Ryan M. 2010. Producer to Producer. A Step-by-Step Guide Low – Budget Independent Film Producing. Studio City: Michael Wiese Productions.

Simens D. 2003. From Reel to Deal. Everything You Need to Create a Successful Independent Film. New York: Warner Books.

Simon D. & Wiese M. 2006. Film & Video Budgets. Studio City: Michael Wiese Productions.

Wales L. 2012. The Complete Guide to Film and Digital Production. The People and the Process. New Jersey: Pearson.

Worthington C. 2009. Basics Film-making. Producing. Lausanne: AVA publishing.

Painamattomat lähteet

Elokuvantaju. 2015a. Roolitus. Saatavissa:

<http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/esituotanto/roolitus.jsp>

[viitattu 10.3.2015]

Elokuvantaju. 2015b. Toimenkuvat. Saatavissa:

<http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/tuotanto/artikkelit/toimenkuvat.jsp>

[viitattu 27.3.2015]

Elokuvantaju. 2015c. Tuotantosihteeri. Saatavissa:

<http://elokuvantaju.aalto.fi/oppimateriaali/esituotanto/tuotantosihteeri.jsp>

[viitattu 29.3.2015]

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2015a. Esituotannon check-list. Saatavissa:

https://moodle.xamk.fi/pluginfile.php/515340/mod_resource/content/1/Esituotannon%20checklist.pdf

[viitattu 7.4.2015]

Kymenlaakso ammattikorkeakoulu. 2015b. Tuotantokurssi VI12M, kuvausvaiheen roolit tuotannossa. Saatavissa:

https://moodle.xamk.fi/pluginfile.php/486734/mod_resource/content/1/Kuvausvaiheen%20roolit%20tuotannossa.pdf

[viitattu 6.4.2015]

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2015c. Tuotantokurssi VI12M, käsikirjoituksen eri vaiheet. Saatavissa:

https://moodle.xamk.fi/pluginfile.php/486737/mod_resource/content/1/Ka%CC%88sikirjoituksen%20eri%20vaiheet.pdf

[viitattu 6.4. 2015]

